

веде до тривалого заморожування оборотного капіталу, відсутності грошової наявності, потреби в кредитах і виплати процентів за них, росту кредиторської заборгованості постачальникам, бюджету, робітникам по оплаті праці тощо.

Це є однією із причин спаду виробництва, зниження його ефективності, низької платоспроможності підприємств і їх банкрутства. Таким чином, стан розрахунків безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства та на формування його фінансових результатів.

У зв'язку з цим, особливо важливим є вивчення і вирішенням проблем пов'язаних з вдосконаленням обліку і контролю дебіторської та кредиторської заборгованостей суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Зіньковський М. Методи обліку розрахунків з дебіторами /М. Зіньковський //Баланс. – 2010. – №50.-с.32-37.
2. Карєв В., Облік поточної кредиторської заборгованості /В.Карєв, В.Лавренов // Д-т К-т. – 2010. – №29. – с.23-29
3. Комаринський Я., Яремчук І. Фінансово-інвестиційний аналіз: навч. посібник / Я.Комаринський,І. Яремчук. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана, Агентство «Книга пам'яті України», 2007. – 298 с.
4. Шаманська В.М. Первинна документація і реєстри бухгалтерського обліку: навч.посібник / В.М. Шаманська. – К.: Знання-прес, 2003. – 268 с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Кулик Р.Р.

***Ярмуш Андрій,**
студент групи РКзм-51*

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

Організація обліку та аналізу розрахунків з дебіторами має стратегічне значення для підприємств будь-якої галузі та форми власності. Результати цього процесу безпосередньо впливають на фінансову стійкість, базу оподаткування підприємства, виконання плану доходів та витрат і, як наслідок, на досягнення стратегічних цілей його розви-

тку в умовах ринку та забезпечення конкурентоспроможності, прибутковості господарської діяльності [1].

Підвищена увага до стану розрахунків з дебіторами пов'язана із необхідністю врахування змін бізнес-середовища, що змушує суб'єктів господарювання знаходити нові підходи до оптимізації цього процесу, опрацьовувати нові форми та методи аналізу дебіторської заборгованості, розробляти системи оцінки показників стану розрахунків з використанням новітніх досягнень у галузі сучасних інформаційних технологій для автоматизації обробки потрібної інформації та прийняття відповідних управлінських рішень.

Виникнення дебіторської заборгованості у певних межах – нормальна ознака процесу фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства, зумовленого самою природою та особливостями його діяльності, проте кожен господарюючий суб'єкт зацікавлений в оптимізації її обсягу, адже скорочення дебіторської заборгованості є резервом зниження потреби підприємства в обігових коштах та прискорення швидкості їх обігу.

Водночас, дебіторська заборгованість за своїм змістом є інструментом кредитування дебітора за отримані ним товари, надані роботи чи послуги на безвідсотковій основі.

Накопичення великих сум дебіторської заборгованості на балансі виробників обумовлює низька платоспроможність підприємств. Водночас її виникнення зумовлене не тільки винятково економічними чинниками, а й неналежною організацією бухгалтерського обліку та контролю на підприємстві.

В окремих випадках суб'єкти господарювання, маючи дебіторську заборгованість по розрахунках із покупцями і одночасно кредиторську заборгованість за отримані від них товарно-матеріальні цінності, не здійснюють необхідного у таких випадках взаємозаліку або проводять його у більш пізні звітні періоди. Це характерно для великих і середніх підприємств із складною структурою облікової служби, на яку покладено виконання цілого комплексу відповідних функцій. Як результат при застосуванні методу визнання доходу на момент оплати занижується сума реалізації, викривляються фінансові результати, що призводить до недоплат до бюджету податків і неподаткових платежів.

У міжнародних стандартах бухгалтерського обліку дебіторська заборгованість розглядається як фінансовий інструмент. Встановлено, що згідно з МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» до короткострокової дебіторської заборгованості дисконтування засто-

совують вкрай рідко – ефект від дисконтування визнається несуттєвим. Тому короткострокову дебіторську заборгованість оцінюють, як правило, за первісною вартістю. Водночас питання дисконтування довгострокової дебіторської заборгованості як у спеціальній літературі, так і у вітчизняній та зарубіжній практиці ще й на сьогодні не набуло глибокого опрацювання та сутнісного наповнення.

Для встановлення оптимальної частки сумнівної заборгованості (а отже, резерву сумнівних боргів) у загальній сумі довго- чи короткострокової дебіторської заборгованості визначають критичний термін оплати за даними звітнього року порівнянням сум дебіторської заборгованості за термінами виникнення. При цьому потрібно контролювати дотримання графіка погашення дебіторської заборгованості, оскільки прострочені платежі призводять до загального погіршення показників діяльності підприємства, а подовження термінів оплати за договірними зобов'язаннями в такому випадку можна трактувати як недоотримані відсотки за користування банківським кредитом. Якщо балансова вартість фінансового активу перевищує поточну вартість очікуваних у майбутньому потоків грошових коштів, в обліку відображують збитки від знецінення цього фінансового активу на суму такого перевищення.

Розрахунки між підприємствами здійснюються відповідно до договорів, проте в них не можна передбачити всі можливі аспекти здійснення операцій. Тому регулювання виникнення, визнання та достовірної оцінки дебіторської заборгованості має знайти відображення у ПСБО 10 «Дебіторська заборгованість». Для цього необхідно додати до нього положення з регулювання питання зміни вартості дебіторської заборгованості в часі, дії підприємства щодо відображення простроченої довгострокової заборгованості, визначення обсягу резерву сумнівних боргів не тільки для коротко-, а й довгострокової дебіторської заборгованості, порядку списання простроченої дебіторської заборгованості, на покриття якої створено резерв сумнівних боргів.

При відображенні в обліку дебіторської заборгованості некоректно одночасно фіксувати збільшення доходів на всю суму дебіторської заборгованості, яка переноситься із реєстрів до бухгалтерських форм звітності з рахунку-фактури, виданого підприємством до сплати, оскільки в суму до сплати включено також суму податку на додану вартість, яку не можна класифікувати як дохід підприємства. Крім того, утворення дебіторської заборгованості не завжди пов'язане із доходом, оскільки дохід має вимірюватися сумою очікуваних грошових надходжень. Якщо підприємство не впевнене у погашенні дебіторсь-

кої заборгованості у звітному періоді, то відображення доходу в поточному звітному періоді буде необґрунтованим.

Дебіторська заборгованість має відображатися у звітності у грошовій формі, яку визначають з урахуванням оцінки дебіторської заборгованості у поточному обліку.

Управлінню розрахунковими процесами сприяє періодизація зобов'язань та боргових вимог. Внаслідок цього для внутрішніх користувачів важливо проаналізувати дебіторську заборгованість за часом виникнення, що уможливить виявлення й забезпечення своєчасності вживання заходів щодо списання простроченої дебіторської заборгованості.

В умовах невизначеності недостатньо здійснювати тільки кількісний аналіз показників оцінки поточного стану дебіторської заборгованості, потрібно застосовувати також і якісний аналіз, основним завданням якого є виявлення видів продукції, за якими виникає найбільша дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Завдяки цьому стає також можливим визначення найбільш цінних клієнтів підприємства (наприклад, основних постачальників, посередників, споживачів та інших суб'єктів ринкової інфраструктури), основних видів продукції, за якими найчастіше виникає дебіторська заборгованість. Для вирішення поставлених завдань пропонуємо скористатися якісним ABC- та XYZ-аналізом.

Такі заходи щодо удосконалення інформаційного забезпечення процесу управління дебіторською заборгованістю сприятимуть зниженню ступеня ризику неоподержання грошових коштів від боржників, допоможуть налагодити ефективну кредитну політику на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Федорченко О.Є. Методи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві / О.Є. Федорченко // Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. – Ч. II. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 605-613.
2. Лігоненко Л.О. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч. посібн. /Л.О. Лігоненко, Н.М.Новікова; Київський національний торговельно-економічний університет. – К.: КНТЕУ, 2005. – 276 с.
3. Пушкар М.С., Семанюк В.З. Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник – Тернопіль: Астон, 2009.–252 с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Семанюк В.З.